

Türkiye Doğası

Bülent Gözcelioğlu

Denizlerimizde Yeni Bir Yayılımçı Alg Türü “*Caulerpa mexicana*”

Bu tür kumlu ve çamurlu zeminlerde, kayalık yerlerde yaşadığını gördük. Dalgadan korunaklı alanlarda da görülüyorlar. Diğer türler gibi bunlarda kıyıya yakın yerlerde yayılış gösteriyor.

7 Nisan 2007, 18 metre Samandağ/Hatay,
Fotoğraf: Bülent Gözcelioğlu

7 Nisan 2007'de Doğu Akdeniz'de bir araştırma projesine sualtı görüntüleme amacıyla katıldık. Yürütücülüğünü Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Tünay Kontaş'ın yaptığı proje, TÜBİTAK tarafından destekleniyor. Projede, Doğu Akdeniz deniz kaplumbağaları kapsamlı bir biçimde araştırılacak. Bununla ilgili daha ayrıntılı araştırma yazısını ilerleyen sayılarımızda yayımlayacağız. Kalabalık bir bilimadamı grubuyla çıktığımız bu araştırma gezisinde yapılan biyoçeşitlilik belirlenme çalışmasında çok değişik, özellikle de Kızıldeniz kökenli türlere rastladık. Vatozlar, ustura balıkları, deniz tavşanları, İspanyol dansözü, deniz bitkileri ve çeşitli algler bunlardan bazıları. Araştırma sırasında biyolog Özcan Balıkcı, bu türlerin arasında denizlerimizde yeni görülmeye başlayan ve yayı-

lımcı özellik gösteren *Caulerpa mexicana* türünü gösterdi. Bu türün ilk bilimsel kaydı, Çanakkale Üniversitesi'nden Prof. Dr. Veysel Ayşel, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Erduğan ve arkadaşları tarafından yayına gönderilmiş.

Caulerpa türü deniz yosunları, genelde yayılımçı ve istilacı türler olarak bilinir. *Caulerpa* Latince “yatay gelişen gövde” anlamında. Dünyada 70'den fazla türü var. Akdeniz'de de doğal olarak bulunan *Caulerpa prolifera* ve *Caulerpa ollivieri* adlı iki tür var. Bunun dışındakilerse gemiler, akvaryumculuk, Cebelitarık Boğazı ve Süveyş kanalı gibi yollarla girerek yerleşmişler. En çok bilinense katil yosun (*Caulerpa taxifolia*) ve terörist yosun (*Caulerpa racemosa*). Gittikçe de yayılım alanlarını artırıyorlar. Bugün birçok araştırma, bunların yayılımlarının nasıl durdurulacağı yönünde. Bu türler girdikleri alanları hızla kaplayarak yerel türlerin yaşam alanını işgal ederler. Onların ortamdan uzaklaşmasını ya da yok olmalarına neden olabilirler. Bundan dolayı, bu olay “biyolojik işgal”, türler de “istilacı” olarak da adlandırılabilir.

Denizlerimizin zengin bir canlı çeşitliliğini barındırmasına karşın, artan kıyısız yerleşim ve turizm etkinlikleri, gemi trafiğinin artması, kirlenme gibi nedenlerden dolayı bu çeşitlilik tehdit altında. Kızıldeniz'den gelen türleri de unutmamak gerek. Bu, denizlerimizin fauna ve flora yapısının değişken olmasının da nedeni. Doğal olarak bulunan türler de bu yeni duruma uyum sağlamaya çalışıyorlar. Ancak, rekabet etme becerileri çok daha fazla olan tropik kökenli türler daha avantajlı gibi görünüyor. Dolayısıyla denizlerimizdeki popülasyonlarını gittikçe artırıyorlar. Bunu Akdeniz'de yapacağımız herhangi bir dalışta bile görmeniz çok kolay. Papağan balığı, trompet balığı gibi türleri hemen hemen her dalışta görmek mümkün.

Caulerpa mexicana türü, ilk olarak doğudaki en uzak noktadan, Samandağ'dan, denizlerimize giriş yaptı. Şimdilik yalnızca bu bölgede görülüyor. Yayılış hızı ve nerelere kadar yayılabileceği şimdilik bilinmiyor. Ancak, daha önce giriş yapan *Caulerpa racemosa* türünün yayılış özelliklerine bakılırsa, Ege kıyılarımız kadar çıkması mümkün. *Caulerpa mexicana* türünün 16 °C'nin üstü sıcaklıklarda yayılış gösterdiği bilince de, yeni girdiği bu ortamda daha düşük sıcaklıklarda yaşayabileceği tahmin ediliyor. Bundan sonra, bu türün yayılış hızı ve ekolojik özelliklerini izleyerek, ekosistemdeki yapacağı etkileri tahmin etmeye çalışmak ve olabilecek olumsuz bir durumu önceden görebek için gerekli önlemleri almaya çalışmak gerekiyor.